

NO ROOM

(RÉSZLET)

- Miközben vetkőztem, zöld ejtőernyősök jöttek-mentek körülöttem, kíváncsiak voltak, egyikük be is dugta a fejét az üvegezetlen ajtónyíláson. Kíváncsi voltam én is, erre két csizma indult az arcom felé. Ott feküdtem tréfálkozó és sértegető, zöld ejtőernyősök között, viccek röpködtek, mímelték gurgulázva, sántítva szántak, játékból velem nyafogtak, majd ellenem, de első gondolatom, mely az albatroszhoz hasonlított a helyzetemet, egyszerre megfeneklett, amint fogvatartóim mestersége jutott eszembe, a félelmetes magasság és mélység, a zuhanás, melyet igájába hajt a hozzáértő erő. Hozzám értek sokszor és erősen. Talpam annyira megdagadt, hogy fekvő helyzetben is úgy tűnt, mintha felhőbe merülnék. Kérdésükre – ki rejtegetett idáig? – mégsem felelhettem, hogy a kéklő lég ura, ez pedig tulajdonképpeni balsorsom oka volt, melyet, amolyan szomorú monstranciaként még inkább kiemelt a fájdalom, sokkal helyénvalóbb, már-már jogosabb lett volna visszakérdezni, hogy ki vagy mi rejtegeti az ejtőernyősöket, ha rejteküket elhagyva is ilyen szilárd lábakon állnak, pincékben vagy tetőterekben összeverődve, valóban megvalósítva azt a poétikus többszólamúságot, amely eltérő elemeket is sajátjának érez, otthonának, nem sántítva, de biztos térdel törve előre, ha kell, még rozogább térdeken keresztül.
- A zöld színek ki vannak osztva rájuk, egy-egy zöld fára, úgy, mint a más-más díszmagyar a *Bánk bán* kardalaira.
- Emlékszel, ki mondta, Mária félt Gábrriel angyaltól, hogy meg ne szeplősítse?
- Félt, félt, hogyne félt volna. Mégis Boldogasszonynak hívják. Talán mert boldogsága éppen a szerencsésen elkerült színes foltból származott. Festő, ha virágzó, szerelmes leány arcki-fejezését és érzületét, kinek épp találka helyét és idejét sut-

togják fülébe, tökélyel ábrázolni tudná, joggal kapna magasztalást.

- Ezekre a légből kapott hősökre általában jellemző bizonyos nemes hisztéria, valami alvajáró, látnoki holdkórosság, ami sajátos és gyanús modernséggel szövi át férfiasságukat. Kettős optika, ahol a sejtelem mindig is az ejtőernyő oldalán foglalt helyet, tapintat és nehézkedés, hiszen ha megfigyeled, mesterségük, a légneműben tartózkodás, amelyben a gyökéretelenség miatt az elődök a pokol rózsáját ismerték fel, valósággal a mitikus patológia mintapéldányát szállítja. Ezzel szemben egy tengerész vagy harckocsi maga a szimbolikus rablógazdálkodás. A röghöz kötött képzelet vagy béna fülkagyló csak masírozni képes.
- Azt mondd, elfogy a levegő a mitikus zuhanás körül?
- Nem a zuhanás, a levegő mitikus. Az ezeryi zöld ernyő a fák zöld ernyőire tapad. Feltéve, hogy semmi sem olyan szép, mint ami nem volt.
- Akkor inkább hörögni, hangokkal harácsolni. A légtömeg, amelyet keresztülszelnek, pontosan azt a közeget illeti tisztelttel, amelyet másképp nem birtokolhatnak, muszáj beszélni, használni, elkeverni, szívni, elegyíteni és enyhíteni nyállal a levegőt. Takonnyal. Pedig soha eszembe nem jutott, hogy bármilyen veszély fenyegethet légzőszerveim felől. Most már világos, hogy miért mindig ejtőernyősök vallatnak? Ezeket a századokat az afáziára képezték ki, ezért minden vágyuk, hogy hangokat csaljanak elő. Igen, a muzsikusok között is otthonosan mozognak. Bár megszeppenve, halkán. Micsoda tempó-érzék! És azok a belépők! Ezért érik be bömböléssel, sírással, zajos rimánkodással is. Mindegyik zene, és mindegy, milyen zene.
- Ez a szűrődés a nagyszerű kontársághoz húz, mely a színész és az ejtőernyős sajátja. A paprikajancsi- napisten birodalmában nincs kevertebb pillanat, mint a színre vitt kínzás.
- Szűrő az, ami maga vizsgálztatja magát, hogy akar-e elegyedni.
- De mivel?
- A kérdés, vagyis quaestio, kezdetben kínvallatást jelentett.
- Újrakeresztelkednék. Nem akarsz a keresztapám lenni?

- Ősz volt, a levelek sárgultan hullottak a fákról, és az ég komor szürkéségbe borult az elysiumi pompa fölé. Polichinelle-t mindamellettt nem lehetett visszatartani attól, hogy fel ne újítsa régi verekedőkedvét, vak dühvel harcolt még mindig az elvetemült világi igazságszolgáltatással, míg végre a démoni princípium, amelyet oly megkapóan jellemez a megkötözött macska, emberfeletti karmaival meg nem alázta a halandókat.
- És őt nagyon is érdekelte, hogyan látszik ugyanaz különböző szemekbe zárva, ki sírt, ki csak rimázkodott, és izgatta, ahogy a jelzők cserélődnek, migrálnak, bokrosodnak, és a szoba sarkába szánt fenyőt, noha nincsen, dobogó szívvel először körbejárta, belátásért, ami pedig elvtelennek mutatkozott, és ezért állítja, hogy nem is állapot a mozdulatlan dőlés, csak a folyamatos felügyelet és izgalom hozza létre.
- Vagy mint öntelt oroszlán, aki jár-ke, keresi, hogy kit nyeljen el.
- Vagy mint öntelt oroszlán, pontosan, aki jár-ke, és keresi, hogy kit nyeljen el.
- Mit mondjak még az elmúlt négyezer évről? Hogy azóta mancsát tartja oroszlán és keresztény? A megrabolt, villamos isten meg a hegyhez vasalja pártütőit.
- Akkor ha megtennéd, hogy itt aláírod.
- Hogy ismereteid szerint megfelel a valóság.
- Pontosán, hogy az ismeretek megfelelnek az ismereteidnek.
- A kínvallatás, legalábbis Bollardiére szerint, beszélgetés terror idején. Question, de fer, question de feu. De ki ne akarna locsogni terror idején? Azt hiszem, én, mert a piknikus alak, így képzelem, csak négy istenséget hozott magával, a Rábeszélést és az Erőszakot, a Kérdést és a Választ.
- Az egyetlen kérdés, amely a politikai színlelést izgalomban tartja, vagyis csúnyán megkínozza a kínzót, hogy indokolja kegyetlenségét, ám ez olyan kevésbé számít, oly parányi hozománnyal jár a porba kényszerültnek, hogy már csak az egyszerűség kedvéért is válaszolni fog.
- De mi a kérdés?
- Fecsegd el tőle íját, mert nyilakkal: visszaküldi szavaimat a számba.
- Mi?

- Szavaimat, ha úgy tartja kedve, nyilaival visszaküldi a számba, ezért kell az íjat elfecsegned tőle, az egyszerűség kedvéért.
- Valaki mindig a levegőbe beszél!
- Kín, ha valaki a levegőbe beszél, a vallató számára biztosan az.
- Lelket okádnak, szarnak, ürítenek, futtatnak, szalajtanak, reptetnek, bocsátanak, vetnek hanyatt, eresztenek, nyitnak, küldenek, fújnak, prüszkölnek a verekedésben. Előfordult mi-felénk, hogy erre Apám is méregbe gurult, és egyre csak az kérdezte: ki sebet ejt, mit arat?
- Ez volna a dolgozószobám, itt az íróasztal, az írógép, a mosdókagyló, és amott a sarokban a beszélgetőgép.
- Majd látva, hogy értetlenül állok, így folytatja.
- Igen, dinamó a kihallgatásokra. Bekapcsolom, és valósággal énekelnek.
- Pedig léteznek beszédes, sőt túlon túl szószátyár, fecsegő rabok.
- Gyanús. Ha szeret beszélni, miért nem várja ki, hogy rábírák a beszédre?
- Mert a merénylet sikere abban áll, hogy idő előtt ne fejeződjék ki. Maradjon nyomtalan a dinamó munkája is.
- Kegyenc fehér agár.
- Az áram, a rejtőzködő.
- Igen, a kegyenc, a fehér agár.
- Ha a természet megtúrná a semmit, szállna a levegő is csodálni rejtekhelyét.
- A falban.
- Az öreg De Gaulle valóban nagyon öreg hatvankilenc évesen, vagy átbillent egy különös régióba, ahol a testi hanyatlás energiaként újrahasznosítható, sőt, újra hasznosítható, például politikai értelemben, ahogy korához mérve képes ezt vagy azt csinálni, megemelni egy dossziét, beszélni az objektívbe, szúrósan nézni, dorgálni rádió keresztül. Uraim, ettől fogva tegyenek érte, hogy a telefon beszélgetésre és ne beszélgetésre szolgáljon. Elnézik, milyen öreg. Korához képest kacsalábon forgó test, így pördül, így marad meg a talpa, ezért tanult forogni, és mennyire megérte.
- Beszéljen magáért a telefon, ilyet az mond, aki egész életében telefonokat beszélgetett. Bocsánat, telefonokkal beszélgetett. Valakit mindig a telefonra kötnek, onnan, hogy kagylót

emelnek. Akárha azt mondanám: ez az ember kagylót emelt a feleségére! Ott áram szegődik beszéd szolgálatába, mégpedig egy rózsafüzér szellemi kidolgozottságában, a remegés, a fogvacogtatás, ujjcsörgés, a kéz, ez a bronzrekettye, na és a kulcsfontosságú térdek, na és a homlok mögött világló alumíniumnap mind-mind láncszemként ugrik össze, ha átfutnak rajta.

- Talán igen, talán nem. Mintha arra kellene az egész test, hogy a kötéseket megérthesd. De Athénban egy rabszolga, ha vallott, először alapos kínzást kapott, mert ami rajta kifért, annak egyébként nem hittek volna. Vallatás nélkül nem hitelképes beszéd. Különben mindenki csak úgy tesz, mintha képes lenne. A test inkább tartózkodna kifejezni magát, amit a hazugság kiválóan végez, de a kínzás összezavarja a hamisságokat, a cselt, furfangot, fogást, és megtöri az izgató ábrázolásokat.
- Ha vizet töltenek egy cserépkancsóba, mindig túl sok vizet töltenek egy cserépkancsóba. Ezért a kimértségből, mellyel a hallgatóságot akarom megnyerni, át kell szivárognia az erőbe, mellyel felhergelem. Az erő szikráinak meg kell jelenniük a kimértségben. Mi ez, ha nem pártütés a beszéd belsejében, véres osztozkodás?
- Mindig vannak, akik körbeszaladgálnak, és azt fecsegik: egyszer vége lesz a háborúnak. Egyszer vége lesz a háborúnak. Fontoskodás, semmi egyéb. Szerintem, hogy a háborúnak egyszer vége lesz, azt nem lehet mondani. Ahogy az előbb kiejtettem a szavakat, nagy bajt idézett a fejemre. Hallo, idézett? Kis szünet. Talán ki kell fújnia magát a háborúnak, muszáj ingujjra vetköznie, vagy hogy úgy mondjam, őt is bal eset érheti, bármikor elcsúszhat valami apróságon, és kész a baj. Nincs biztosítva. A tökéletes háború, amelyről elmondható, hogy kivetnivalót nem tartalmaz, talán sosem jön el. Ilyen ügyekben egyébként sem illendő várni, várakozni, de még próbálgatni sem a fennálló hibáit. Különben a jóakarát, a várakozáshoz illeszkedő tökéletesedés csak újabb vérfürdőt vesz, hiába hebeg tisztulásról. A háború hirtelen megtorpanhat, ez igaz, valami előre nem látott dolog mindig az útjába állhat, kikezdzhetik a legprózaibb baklövések. És ekkor a ve-

szélyhez csak a lehetőség hatalma mérhető. Feltéve, hogy két végtelen bírhat etalonnal. Majd az elnökök, a miniszterek, majd a pápa megsegítik inségében. Nincs semmi félnivalója, bizonyosan hosszú életű lesz.

- Persze akkor még messze nem voltak ezek az elméletek. Ilyen igények, kiseretések, egyéb kiseretések, csömörök, visszatérések, visszatérések korábbi csömörtárgyakhoz. A háború ekkor még nemcsak csatákból vagy harci cselekményekből táplálkozott, hanem abból az időtartamból is, amelynek folyamán a harci szándék kellőképpen közismert lett. Az idő fogalma ugyanúgy hozzátartozott a háború lényegéhez, mint az utóbbi az időjáráséhoz. Mert amiképpen a rossz, szeles, esős vagy ködös idő lényegén nem egy-két záport, hanem több napon át pusztító zuhatagra való hajlamot értünk, azonképpen a háború lényege sem a tényleges harci cselekményekből áll, hanem az ezekre vonatkozó ismeretes szándékból azon egész idő alatt, amíg ennek ellenkezőjéről nem lehet meggyőződni. Vagyis minden ismeretlen járás: halál. Minden egyéb idő: béke.
- A sár, a lágy, jellemtelen és ragaszkodó sár, mely egy-egy pillanatig őrzi a fölötte siető, sétáló, tétovázó és vánszorgó emberi lépéseket. Szinte hálás vagyok a sárnak. Az időhöz igazított járás felszámolásáért. A meteorológiai párhuzam, az anyatermészet ezen szomorú hajlama, mely már mindig is kibukott, hanyagolt szerelmesként befolyásolhatóságában egyre csak azt ismétlgeti, hogy minden más béke: idő. Ráront alaptermészetére. De nemcsak tartalmát célozva, magányos Celsiust, mérhetőbb is szeretne lenni, vagy, ez a társas illem, az álszemérem joga, példával járna elől. Ő, akinek már neve is rengés, végtagok ritmikája, revolúció, topogás!
- Ezért a fénykép a meteorológia egyetlen cáfolata. És részben még mindig az időjáráshoz beszélek. A 20. századi háborúkról egyetlen ikonográfiai állandót ismerek, persze nem állítom, hogy nincsenek kivételek, de azokon valamiképpen hibát, eltérést, a mesterség bizonyos nem-ismeretét és a szereplők hanyagságát, szinte műveletlenségét értem, egyes örökölt szabályok túlfutását. Az ezer és százezer fotón Kamcsatkától Szarajevóig, Algirtól Berlinig katonák nevetnek, jóízűn,

széles mosolyra húzódik a szájuk, néznek a kamerába, vagy kuncogva fordulnak el az objektív elől. Semmi gúny, számítás, ártás nem vegyül közé.

- Borostyán csőröd esetleg parancsol egy cigarettet?
- Egyensúlyos kedv, mértékkel felvállalt derű, nem kevély tudatú felelősség, büszkeség az elvégzett munka, alázat az elvégzendő előtt. Tulajdonképpen bizalmat keltenek még egy tömegsír csúszós karimáján is, mintha most toppantak volna elő a közeli erdő mélyéről, véget vetve a már megkezdett mészárlásnak, amelyet ezennel lefújnak, a még térdeplő alakokat haza ugyan nem kísérik, de emberséges bánásmódra számíthatnak. Különös, ahogy ez a vidámság megszakít minden időbeli kapcsolatot a vidámsággal együtt dokumentált múlttal, melyet képtelenség, igen, képtelenség a kép szereplőjéhez kapcsolni. De elkalandoztam. Annyit ajánlanék még a figyelmetekbe (miközben előre és zsarnokian visszautasítom próbálkozásaitokat, hiába jöttök az iszákos, mulató, kockázó zsoldosarcok pátozformájával), hogy az egyik ember másik általi eltörlése, leradírozása, azzá tétele, aki nem volt – ennél ugyanis nincs szebb –, vagyis a háborúk gazdag történetében a fotográfiát megelőzően nem ismerek egyetlen festményt, rajzot, kőkarcot vagy egyéb tetszőleges csömörtárgyat, amelyen munkájukat végző katonák mosolyognának.